

zvezi z Zapadom, odkoder prihajajo današnji arhitektonski impulzi. Vse življenje Balkana je produkt vzhodnjaške, bizantinske civilizacije in zato so današnje stavbne potrebe tega kulturnega pola precej drugačne kot pa pri nas. Bila bi hvale vredna naloga „Arhitekture“, da bi se vestno pečala s temi vprašanji, ki so eminentno socialnega pomena ter da bi s tega zrelišča gledala današnji razvoj arhitekture na našem Balkanu. Zlasti, ker so o socialnih pogojih sodobne arhitekture napisali precej programatičnih stavkov njeni arhitekturni teoretiki. To ne bi bila zgodovina, ampak prepotreben temelj za novo zgradbo.

S tem nasvetom zaključujem to fragmentarno poročilo o lepo opremljeni in zelo koristni publikaciji.

Francè Mesesnel.

§ 117

Žene v stiski. — Ko so letos maja meseca na zborovanju v Delavski zbornici po večini proletarske žene zahtevale izboljšanje § 171. kaz. zakonika, ki dovoljuje odpravo telesnega plodu le v najnujnejših zdravstvenih primerih, je srce naše Ljubljane zagrnil val ogorčenja in sramu. „Slovenec“ je označil ta dan kot „črn dan v zgodovini slovenskega naroda“ in tudi ves ostali desničarski tisk je dogodek ali obsodil, ali o njem z viška molčal, ali pa ga odpravil samo z brezpomembno opazko. Z raznimi nazeri, ki še danes v polnem obsegu zagovarjajo nepopolni paragraf 171., je po svoje obračunal že T. Brodar v 7. št. „Književnosti“, kjer je hkratu omenil, da bo borba za dosego tudi najmanjšega izboljšanja v tej zadevi izredno težka in še za precejšen čas najbrž sploh brezuspešna. Upravičenost te domneve nam dokazuje razvoj v Nemčiji, kjer se je vršila sistematična ofenziva proti § 218. nemškega k. z. že nekaj desetletij, zlasti po vojni, in so reformistični krogi šele l. 1929. dosegli neznaten uspeh, ko je parlament sprejel predlog, po katerem so bile kazni za kršitev zakona nekoliko omiljene. Ko pa je prišel do oblasti Hitler, je seveda videl eno izmed svojih prvih dolžnosti v uničevanju vsega, kar je doseglo gibanje za moderno reformo seksualnega problema; prepovedal je posvetovalnice za spolne zadeve, ukinil o teh pouk v šolah in sežgal na grmadi dela vseh znanih naprednih seksologov, kakršni so n. pr. Hirschfeld, Reich, Hodann. Tako je Hitler docela zaustavil razvoj v to smer in nemško ljudstvo je zopet tam, kjer je bilo. — V naslednjem prinašamo kratko poročilo o enem izmed najboljših dokumentov trpljenja in obupa, v katerega je pahnjena zlasti proletarska žena zaradi prepovedi omejevanja porodov, ki ga nujno zahtevajo gospodarske prilike.

L. 1929. je izšla pri A. Schultzu v Berlinu knjiga „Frauen in Not“, ki jo je po resničnih primerih priredil nemški zdravnik Carl Credé. Knjiga, ki odkrito, globoko človeško in borbeno prikazuje žalostne posledice § 218. (pri nas § 171.) v življenju žene in družine, zlasti proletarske žene in družine, zasluži vse priznanje in bi ne bilo prav, če bi ostala pri nas prezrta. Credé postavi na prvo stran besedilo paragrafa, nato ponesrečeni popravek, sprejet l. 1929., nato nekaj izrezkov iz dnevnega časopisja: Število splavov, Posledice morilskega § 218., V krempljih § 218., Gimnazijka kot žrtev § 218., Zdravnik na žel. progi (ker mu preti § 218.). Sledi 19 strani avtorjeve obtožbe zakonika in razreda, ki ga je v svojo zaščito postavil, večni „J'accuse“ poštenega človeka.

Usoda naroda kot tudi vsakega drugega organizma je, da se rodi, doseže višek in odmre. Proti temu naravnemu poteku ni mogoče ničesar storiti. Če statistike dokazujejo, da pri nekaterih evropskih narodih, v tem primeru pri Nemcih,

števila rojstev padajo, še nikakor ni nujno, da bi padec rojstev pomenil začetek konca. Pač pa je to dejstvo dokaz velike notranje utrujenosti zapadnih narodov, ki se je nujno morala pokazati po zadnji vojni, ki pa je nedvomno samo prehodni pojav. Večina ljudi vladajočega razreda pa ni nikoli dovolj čutila ne domislila vseh strahotnih stisk in trpljenj, fizičnih in duševnih, katerim je bil v vojni, v inflaciji in je še v veliko večji meri danes ta dan izpostavljen proletarijat. Zato jim je neumljivo, če se sodobno prosvetljeno delovno ljudstvo, ki je predvsem zaradi hude vsakdanje bede, pa tudi iz širše izobrazbe in močnejše razredne zavesti, vendar že spregledalo, kategorično upira. Upira pritisku današnje družbe, cerkve in države, ki ga z vsemi svojimi sredstvi silijo, naj rodi otroke, še in še otroke, pa brez ozira, ali jih more prehraniti, spraviti pod krov in vzgojiti, ali ne.

Kazensko postopanje zaradi odprave plodu čuti ljudstvo kot veliko krivico. Naravno, saj bogata žena vedno lahko najde sredstva in poti, da se reši nezaželenih nosnosti. Proletarska žena pa se izpostavi s tem zaporu in, kar je še važnejše, stavi hkratu na tehtnico glavo in življenje, ali pa v najboljšem primeru vsaj zdravje. Pod težo § 218. (§ 171!) pa ne trpi samo pravi proletarijat, marveč tudi ona srednja plast, ki se še prišteva k tretjemu, ki pa dejansko po svojem položaju že pripada četrtemu stanu. Tako se pokaže, da je približno $\frac{3}{4}$ vsega ljudstva v najhujšem notranjem odporu proti prepovedanemu paragrafu. (Da je pri nas na Slovenskem med tudi že prav precejšnja množica tega ljudstva do nedavnega vladal grobni molk, je dokaz njegove velike zavednosti in organiziranosti, ali ne?) Torej, $\frac{3}{4}$ vsega ljudstva. To vendar za vsakogar že nekaj pomeni. Seveda, za vsakogar, samo ne za gospode, ki sedijo v parlamentu (takrat je bil v Nemčiji še parlamentarni režim) in ki so najčistejši odraz hotenja volilnih množic. Gotovo pa je eno: vsak odpor proti § 218. (§ 171.) pomeni plus v podvigu ljudske pravdnosti; človek, ki ve, da otroka ne more preživeti in prepreči njegovo spočetje, ga vendar obvaruje stradanja in boleznih in prezgodnje smrti, ki bi nujno postali otrokov delež v življenju. Na čim višji kulturni stopnji stoji narod, tem bolj bo seksualni gon in rojstva podredil določenim normam. Pri tem bo nujno prišlo tudi do omejitve porodov. Čim manjše je število otrok, tem bolj bodo krepki in negovani, čim manjša kvantiteta, tem večja kvaliteta. Toda današnji državi gre izključno le za kvantiteto!

Kakšen je pogled z medicinskega zreljšča, je seveda jasno. Zdravnik se plodu v materinem telesu pod ceno svoje eksistence ne sme dotakniti, zato cvetè mazaštvo. Primeri žena, ki v Nemčiji letno umro na ponesrečenih splavih, dose-gajo število 4000. Vsaj 100.000 pa jih postane neplodnih. Zopet lepa korist za državo. O duševnih mukah posameznikov, o tisočih uničenih individualnih in rod-binskih življenjih in podobno seveda ni treba izgubljeni besed. Eno je jasno: § 218. (§ 171.) je križ žene tega časa.

V drugem delu knjige prinaša Credé 21 primerov iz vsakdanjega življenja, na katerih živo vidimo posledice paragrafa o zabranitvi splavljanja v praksi. V kratkem izvlečku prinašamo najtragičnejše.

Prvi primer: Hanica Lehmann, desetletno dekletce. Igra se še s punčkami iz cunj in veruje, da štoklja prinaša otroke na svet. Proletarska družina. Mati ves dan odsotna na delu. Njen drugi mož, Hanin oči, pijanec in propalica, Hani-co zlorabi in oplodi. 10 letni otrok mora roditi. Govorite o mračnem srednjem veku? Danes, v „stoletju otroka“ je 10 leten otrok prisiljen, da postane mati. Haničin otrok bo seveda umrl. — (O primeru Hanice Lehmannove je v Zdravniškem društvu poročal znani raziskovalec dr. Magnus Hirschfeld in je verodostojnost izven vsakega dvoma.)

Drugi slučaj: Gimnazijka Hilda Niedereck. Nosna. Iskanje poti iz nesreče. Mazač trg. pomočnik Lerner. Na posledicah njegove manipulacije Hilda pogine. Ni ne prva ne zadnja.

Tretja tragika: Gospodična Ana Schultze. Motto: Ni umrla, poginila je kot bolna žival v kotu. Ana Schulze. Samostojno nadarjeno dekle, V službi v manjšem mestu. Do 26. leta brez ljubezenskega doživetja. Tedaj pride, kar mora priti. Ana zanosi. Moški je ne misli poročiti. Ana pade v roke eni izmed žensk, ki rade „pomagajo“ ljudem. Posledica: Ana Schultze je zastrupljena. Vnetje trebušne mrene. Žalostna smrt.

4. Pepi. S svojim otrokom je skočila v vodo.

5. Helena Meister: Trdi, da bi prišlo vse drugače, če bi ne bilo § 218.

6. Gospa Schünemann: Premožna žena najde vedno pomoč, ampak jaz, jaz moram poginiti.

7. Gospa Braun: Ne morem več zadostiti stroškom, naj računam kolikor hočem.

8. Hermina Vogelsang: Uničena sem.

9. Gospa Drucker: Gospod doktor, z otrokom se vendar mora nekaj zgoditi. Ne sme priti na svet!

Itd. Itd. Carl Credé opiše natančno kot so se v resnici pripetili 21 primerov, dobro vedoč, da bi jih lahko razširil v neskončnost. Pod vsakim stoji kot rdeča črta kategorični stavek: Moje prepričanje je, da je treba § 218. (§ 171.) odpraviti! Moje prepričanje je, da je treba § 218. (§171.) odpraviti! Moje prepričanje je, da je treba ...

Toda država misli drugače. Današnja država je bog in ta bog zahteva zase brezpogojno oblast nad telesi in življenji svojih neprostopoljnih vernikov. Komu v prid in hasek?

B. F a t u r

Urednikove pripombe. — Dne 7. maja t. l. se je na pobudo delavskih žen zbralo okoli 400 žena, ki so manifestirale za spremembo § 171. kaz. zakonika, ki v naši državi na nezadosten način ureja odpravo telesnega plodu. Ta paragraf dovoljuje namreč umetni splav le v primeru, ko bi nosečnost in porod ogražala materino življenje. Edini povod za dovoljeni umetni splav je torej strogo zdravstvenega značaja. V ničemer pa ta paragraf ne upošteva socialnega položaja žene, ki je danes ta dan izredno težek in bo kmalu nemara še težji. Ker je omenjeno zborovanje žena dvignilo obilo ne vedno dostojnih ugovorov in protestov, ki so časih skušali celo prikazati resolucije na zborovanju zbranih ženskih društev kot manjvredno, zakotno početje, se mi zdi potrebno, da najprej navedem spremembe, ki so jih žene zahtevale k § 171., kjer se govori o odpravi plodu. Glavni spremembi vidim v dopolnilnih točkah A 3 in 4. Točka 3 se glasi: „Odprava plodu ni kaznjiva, če noseča žena ne more plodu donositi, nadalje, če v nosečem stanju ali po otrokovem rojstvu ne bi mogla opravljati svojih pridobitnih ali gospodinjstkih poslov in bi bila s tem ogrožena eksistenca njenih živečih otrok, odnosno osebe, za katere je po zakonu dolžna skrbeti in ki ji je prav tako blizu kakor otrok, čigar rojstvo pričakuje, ali pa njena lastna eksistenca.“ Točka 4 pa se glasi: „Odprava plodu ni kaznjiva, če se ugotovi, da je oploditev povzročena vsled posilstva ali krvoskruststva ali pa da bo otrok telesno ali duševno težko obremenjen.“

Uzakonitev umetnega splavljanja torej in s to uzakonitvijo tako imenovani Birth Control, nadzor rojstev, gibanje, ki se je v povojnih letih nenavadno razmahnilo po vseh državah sveta in je razen v Rusiji, ki je umetno odpravo plodu uzakonila že 18. novembra 1920, najbolj uspešno prodrlo v Angliji. Brez dvoma

to gibanje ni iz trte izvito, ni plod propadajočih možganov, marveč je globoko zakoreninjeno v naravi stvari, ki se z omejitvijo rojstev ali s prekomernim in prezgodnjim umiranjem nujno trudi, da bi uravnovesila razmerje med številom prebivalstva in ekonomskimi možnostmi za njegovo preživljanje. Anglež Malthus je leta 1798, ugotovil, da se prebivalstvo množi v geometrični progresiji, dočim produkcija življenjskih potrebščin raste v aritmetični progresiji. Če naj ljudje uidejo tej dilemi, je sklepal Malthus, če nočejo, da glad nasilno omeji njihovo potomstvo, ga morajo prostovoljno in zavedno sami omejiti. Izkušnja poldrugega stoletja pa je na videz docela omajala znanstveno podlago, ki je nanjo Malthus gradil svoje zaključke. Ko je namreč Malthusa v začetku XIX. stoletja plašilo prehitro naraščanje prebivalstva, je štela Anglija le deset milijonov prebivalcev. Ob koncu istega stoletja jih je štela 45 milijonov in teh 45 milijonov je živelo bolje in dostojneje kakor prejšnjih deset milijonov. Poleg tega je ekonomska kriza leta 1930. še z druge strani na videz ovrгла Malthusovo sklepanje. Kajti ta ekonomska kriza je v bistvu kriza nadprodukcije, kar ne pomeni nič drugega, nego da je bila produkcija življenjskih potrebščin še hitrejša od naraščanja prebivalstva. Kljub tem dejstvom pa je maltuzianstvo v pričetku našega stoletja in zlasti po vojni oživelu s podvojeno silo. Zakaj? Ker je kriza nadprodukcije razkrila novo stran razmerja med naraščanjem prebivalstva in njegovim preživljanjem, ki je Malthus še ni poznal. Malthus ni opazil izredno težkega problema pravilne porazdelitve življenjskih potrebščin med posamezne narode, problema, ki je izredno težak in ki mu danes ta dan ne vidi rešitve še nihče. Danes ta dan ljudje na svetu gotovo niso številnejši, kakor jim dovoljuje narava, brez dvoma pa so številnejši od tega, kar jim dovoljuje stopnja njihove pameti in modrosti. Dopustimo možnost, da bo človeštvo, organizirano v kolektivistični družbi, povoljno uredilo problem pravilne porazdelitve življenjskih potrebščin med narode sveta in s tem odpravilo vsako bojazen pred prevelikim naraščanjem prebivalstva. Danes pa brez dvoma velja, da je preveč ljudi na svetu, ker jih je že narava sama začela iztrebljati s prekomerno umrljivostjo. Danes se vsak dan rodi vedno rastoč odstotek na predzgodnjo smrt obsojenih. In pred tem dejstvom ni mogoče zamižati in enostavno reči, da ga ni. Ali se slepo predamo prezgodnji umrljivosti in tako pustimo, da bo narava sama uravnala razmerje med številom ljudi in prehranjevalnimi možnostmi, ali pa to razmerje sami uredimo s pametnim nadzorom rojstev. Mislim, da se ni težko odločiti.

Običajne statistike rojstev zaznamujejo malodane po vseh državah sveta naglo upadanje rojstev, iz česar ljudje navadno sklepajo na depopulacijo. A ta sklep je popolnoma napačen in le površen. V resnici je namreč to naglo upadanje rojstev le izravnava in sicer danes še nezadostna izravnava docela nenaravnega naraščanja prebivalstva v zgodovini človeštva. Recimo, da so imele v začetku XIX. stol. angleške družine povprečno štiri otroke. Recimo, da imajo angleške družine v XX. stoletju povprečno le enega otroka. Iz tega še nikakor ne sledi, da je naraščanje prebivalstva manjše kakor v XIX. stoletju, ker je sedanji odstotek računat na podlagi početvorjenega števila prebivalstva in torej letno število rojstev ostane na isti višini. Poleg tega je treba še upoštevati, da se je umrljivost med tem znatno zmanjšala, in je torej porastek prebivalstva v resnici večji. Po vsej verjetnosti ne bo upadanje rojstev v vsem XX. stoletju izravnalo nenavadnega porasta v XIX. stoletju.

V zvezi s temi ugotovitvami bi rad omenil še ugovor, ki ga najčešče uporabljajo nasprotniki pametnega in smotrnega nadzora rojstev, ugovor namreč, da je vedno večje število rojstev edino sredstvo, s katerim je mogoče zvišati število

prebivalstva. Treba pa je le pogledati statistiko prebivalstva po nekaterih evropskih državah in takoj postane očividno, da se je prebivalstvo v teh državah znatno pomnožilo zaradi borbe proti umrljivosti kljub izrazitemu padcu rojstev. Vzemimo za primer Norveško. Leta 1875. je znašal letni prirastek prebivalstva 16.000; odstotek rojstev 31·5; odstotek umrljivosti 18·9. Leta 1910. pa je znašal letni prirastek 29.000, a odstotek rojstev 26·1 in odstotek umrljivosti 13·5. Ali Italija: leta 1881. je znašal letni prirastek 296.000; odstotek rojstev 38·1; odstotek umrljivosti 27·6; leta 1910 pa je znašal letni prirastek 462.000, a odstotek rojstev 33·3 in odstotek umrljivosti 19·9.* Vzemimo kot zadnji primer še sovjetsko Rusijo, ki se ji čudi ves svet zaradi njenega ogromnega letnega prirastka 3.300.000 na 161 milijonov prebivalcev, dočim znaša letni prirastek v ostali Evropi 2.750.000 na 375 milijonov prebivalcev. In kaj vidimo v Rusiji? Doktor Rubakin navaja v knjigi „Zaščita javnega zdravstva v S. S. S. R.“ tele podatke:

Leta	Rojstva na 1000 prebivalcev	Umrljivost na 1000 prebivalcev	Naravni prirastek
1901—1906	48·1	30	18.1
1925	43·6	22·9	20·7
1927	43·9	21·9	22·8
1928	41	17·9	23·1

„Najzanesljivejše dejstvo izza Revolucije,“ piše Rubakin, „je v Rusiji izredno močen upad splošne umrljivosti, dočim je odstotek rojstev skoro isti ali še nižji kakor pod starim režimom. Povprečno se je človeško življenje izza Revolucije podaljšalo za osem do devet let. Posledica tega zmanjšanja umrljivosti je naglo višanje števila prebivalstva.“

Kdor premisli le nekaj teh dejstev, se ne bo čudil, da se danes po vsem svetu javlja z vedno večjo močjo pripravljenost, priznati omejitev rojstev za neizbežno dejstvo; hkratu pa skoro po vseh deželah sveta opažamo bolj ali manj razvite poskuse in napore, da bi se neizbežna omejitev rojstev vršila na človeka dostojen način s tem, da bi se prikrito in zakotno odpravljanje plodu spremenilo v zakonito dovoljeni splav in da bi se zakonito dovoljeni splav, ki tudi še ni posrečena rešitev omejitve rojstev, slednjič nadomestil s kontracepcijo. Brez dvoma pomeni to gibanje v današnjih razmerah napredek človeške civilizacije.

V tem smislu je „Zveza delavskih žena“ z zborovanjem v „Delavski zbornici“ brez dvoma izvršila koristno delo. Te žene, ki jim v naših razmerah ni odrekati poguma, v bistvu nočejo drugega, nego da se neizbežno omejevanje rojstev vrši na človeka vreden in dostojen način. Slovenija je namreč ena izmed dežel, kjer je odpor proti smotrnemu vodstvu v omejitvi rojstev vsaj teoretično izredno hud in zagrizen. A kar nas v veliki meri loči od dežela, kjer je Birth Control javno in zakonito v rabi, nikakor ni morda manjše omejevanje rojstev, ampak edinole uporaba za ženo bolj barbarskih, nečednejših in nevarnejših sredstev in poti.

V tem smislu, če v Birth Controli vidimo humanizacijo neizbežnega socialnega pojava, so tudi resolucije, ki so jih žene sprejele na zborovanju dne 7. maja, popolnoma pravilne. Videli smo, da zahtevajo v dopolnilnih točkah A 3 in 4 uzakonitev splavljanja, hkratu pa so vse govornice, ki so nastopile na zborovanju, izrecno poudarjale, da je uzakonitev odprave plodu sicer potrebna, a prehodna

* Po Alfred Fabre-Luce: *Le Malthusianisme, Le problème français* (Pamphlet No. 15).

stopnja, ker so, kar je brez dvoma pravilno, proti vsaki odpravi plodu, ki je za ženo škodljiv in se protivi njeni duševni in fizični naravi. Zato so v resoluciji pod zaglavljem B tudi točno označile, kako naj se izvrši uzakonitev odprave plodu, pod zaglavljem C in D pa predlagale kontracepcijo, ustanovitev posvetovalnic za seksualne zadeve in zdravstvenih šol, v katerih naj bi se ljudstvo poučevalo o higijeni zakona, odpravi plodu ter kontracepciji. S temi resolucijami se strinja tudi letak, ki so ga izdale žene pred zborovanjem. Na tem letaku je izrečno poudarjeno: „Smo proti odpravi plodu, ker vemo, da je to škodljivo za žene. Zahtevamo le, da se žena primerno pouči, kako se pravočasno ubrani nosečnosti, ter da se dovoli splošna uporaba preventivnih sredstev in se tudi revnim ženam omogoči njihova nabava.“ S to resolucijo in s tem letakom so žene popolnoma pravilno zadele in naznačile pot, ki jo je treba zakonito ubrati, če naj se divje omejevanje rojstev, ki se mu ne da izogniti, humanizira: 1. legalizacija odprave plodu; 2. kontracepcija in vse, kar je z njo v zvezi (posvetovalnice, materinski in dečji domovi, ponk in nasvet v seksualnih zadevah, nabava preventivnih sredstev za ubožne sloje itd.).

Docela isto pot je hodil zakoniti nadzor omejevanja porodov v Rusiji. L. 1920. so uzakonili odpravo plodu, danes ta dan pa se tudi v Rusiji po izjavah sovjetskih zdravnikov že bore proti zakoniti odpravi plodu, hoteč jo nadomestiti s kontracepcijo. A uzakonitev splava je bila nujno potrebna, če so hoteli odpraviti zakotno in nenadzirno splavljanje, ki se vedno vrši divje in pomeni premnogokrat nevarnost za življenje. Zdravnik Rubakin n. pr. pojasnjuje, „da so v S. S. S. R. od 1925—1924 v 18 mesecih zdravili 150.000 žensk, ki so si dale odpraviti plod skrivoma, 3.500 jih je umrlo, 56.000 jih je dobilo težke krvavitve. Hkratu je od žen, ki so si zakonito dale odpraviti plod, zbolelo le 0,4%.“

A kakor že povedano, se danes v Rusiji upirajo tudi že zakoniti odpravi plodu in jo skušajo nadomestiti s kontracepcijo. Pierre Dominique opisuje v svojem potovanju v Moskvo leta 1930., kako praktično ravnaajo z ženami, ki pridejo na kliniko zaradi odprave plodu, in predporodne klinike poseča danes v Rusiji 70% vseh nosečih žena. „Ženi, ki se oglasi na kliniki zaradi odprave plodu, najprej prigovarjajo. Bolje je, če obdrži otroka. Odprava plodu je vedno tvegana zadeva. Nasvetovali ji bodo rajši sredstva, kako se ubraniti druge nosečnosti... Če žena še vztraja, zahtevajo moževo dovoljenje. Če prinese moževo dovoljenje, jo opozore, da je operacija plačljiva. Če je voljna plačati, jo vprašajo, koliko mesecev je že noseča. Če se izkaže, da je noseča več ko dva meseca, odreko vsako intervencijo. A če je noseča manj ko dva meseca, nastane takoj novo vprašanje: ali ima že kaj otrok? Kajti imeti jih mora vsaj tri, če si želi dati odpraviti plod na državni kliniki.“ V Rusiji je torej prevladal nazor, da žena, ki je že rodila neko število otrok, koristneje služi družbi, če jih pošteno hrani in se skrbno ukvarja z njimi, kakor če spravlja na svet nove in vse skupaj zanemarja.

Isto pot je šel Birth Control v Angliji, svoji domovini. Birth Control ni bil v Angliji nikoli zakonito prepovedan, a od julija 1930 se vrši pouk o kontracepciji v zavodih, podrejenih ministrstvu javnega zdravstva. A že pred letom 1930 je bilo v Londonu 21 klinik za nadzor rojstev, ki so jih vzdrževala društva ali posamezniki. Po letu 1930. so se tem klinikam pridružile še klinike ministrstva zdravstva. Tudi po angleških klinikah je metoda ista: uzakonjeni splav, če je zdravniško ali socialno potreben, sicer pa tudi tu borba proti odpravi plodu in namesto nje kontracepcija in primeren pouk.

Brez dvoma se gibanje prebivalstva, upadanje ali naraščanje rojstev, upadanje ali naraščanje umrljivosti in podobno v zadnjem jedru odteguje nadzoru javnih

oblasti. Vedno bo vplivanje javnih oblasti na vsa ta gibanja le slabotno, ker ta gibanja v jedru slede ekonomskim in moralnim zakonitostim, ki po svoji elementarni globini daleč presegajo politično območje in torišče javnih oblasti. Pač pa so javne oblasti dolžne skrbeti, da po svojih najboljših močeh humanizirajo ta gibanja, da v našem primeru humanizirajo omejevanje rojstev in si s humanizacijo ustvarijo orodje za izbor in izboljšanje rase. Zborovanje delavskih žena dne 7. maja nam daje trohico upanja, da Slovenija v sodobnem svetovnem gibanju za humanizacijo omejitve porodov ne bo na zadnjem mestu. S. L e b e n

Iz tujih revij

Rooseveltove reforme. — Ko je v Evropi že nekaj let najhujša ekonomska kriza glodala temelje same liberalno kapitalističnega gospodarskega sistema, je vladala v Ameriki najbohotnejša „prosperity“, gospodarsko „blagostanje“, ki mu na pogled ni bilo nikjer mejâ. Leto 1928. pomeni višek ameriškega blagostanja. A že naslednje leto je ta nezaslišani zagon kapitalistične prosperitete začel pojemati in upadati. Ob koncu 1931. leta so ljudje že umirali od lakote, število brezposelnih je kakor hudournik naraščalo do vrtoglave številke 13,770.000, ki pa je za Ameriko, ki po svoji razsežnosti ni le država, marveč prava celina, seveda le približna. Ta nenadna propast z vrhuncev na videz neomejenih možnosti prosperitete v najhujšo gospodarsko stisko in ekonomsko bedo je pomenila za ljudstvo, ki je vse svoje upe stavilo na bogastvo, malodane konec sveta. Tedaj je bila Amerika nekaj tednov preverjena, da je za vedno odklenkalo kapitalističnemu gospodarskemu sistemu, da je prišla ura, ko se bo pogreznila brez sledov vsa dotedanja ameriška civilizacija.

Nemara še nikoli v povojnih letih ni bil v nobeni deželi položaj tako ugoden in zrel za veliko, temelje preobrazujočo socialno revolucijo kakor v Ameriki ob koncu leta 1932. A zgodilo se ni nič. O pravem, velikopoteznem, močno organiziranem razrednem boju, ki bi bil takrat odločilno posegel v potek ameriškega življenja, niti sledu. Milijoni in milijoni brezposelnih, milijoni stradajočih in obupujočih, popolno pomanjkanje zaupanja v kapitalistični gospodarski sistem, a nikjer razredno zavednega delavstva, ki bi bilo po Marxovih ali Leninovih potih skušalo dokončno podreti kapitalistični družbeni red in uresničiti novo kolektivno družbo. V najhujši gospodarski krizi, ki je ob koncu 1932. leta zajela v Združenih državah vsa življenjska torišča, sta proletariat in njegov razredni boj docela odpovedala. Zakaj? Vzroki so najbrže mnogoštevilni in zapleteni, na nekatere je opozoril Louis Adamič v svojih člankih in predvsem v „Dinamitu“. A naj bo s temi vzroki že kakorkoli, dejstvo je, da organizirano ameriško delavstvo, kolikor je namreč organizirano, ni odločilno poseglo v ameriško krizo, ni prineslo dokončne rešitve ali vsaj delne pomoči iz krize sistema in družbe.

Ko nihče ni vedel izhoda iz stiske, ko ni bilo nikogar, ki bi bil pokazal novo pot, in se je vse predajalo zdvajanju, obupu ali topemu čakanju, se je ob začetku marca 1933 pojavil Roosevelt z obljubo, da bo premagal krizo. Skoro nemogoče je popisati ogromno navdušenje in slepo zaupanje, s katerim so se vsi brez izjeme oklenili novega predsednika. Ta ogromni val upanja si je mogoče razložiti le iz hude stiske, v katero je zabredla Amerika in iz katere ji ni vedel nihče pokazati izhoda. Prišel je Roosevelt in obljubil, da bo odpravil stisko. In obljuba res ni bila prazna. Komaj je zasedel predsedniški stolec, že je pričel s celo vrsto reform, ki so dvignile mnogo prahu po svem svetu, čeprav jih malokdo resnično